T017 BD VIII 212-Q23-P27 Nê Hoàn-Kinh Xuất Diệu

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

KINH XUAÁT DIEÄU QUYEÅN 23

Phaåm 27: NEÂ-HOAØN

Nhö ruøa giaáu saùu phaàn Tyø-kheo giöõ yù töôûng Khoâng caäy, khoâng haïi kia Vaéng laëng, khoâng noùi naêng. Nhö ruøa giaáu saùu phaàn, Tyø-kheo giöõ yù töôûng: Nhö ruøa thaàn kia sôï cheát, neân heã thaáy keû thuø laø giaáu saùu boä phaän vaøo trong mai, noù nghó thaàm: “Neáu ta khoâng giaáu saùu boä phaän thì seõ bò thôï saên baét, hoaëc bò chaët ñaàu, hoaëc chaët hai chaân tröôùc, hoaëc chaët hai chaân sau, hoaëc chaët ñuoâi cuûa ta. Neáu ta khoâng ñeà phoøng thì chaéc chaén laø cheát khoâng coøn nghi ngôø”. Thaày Tyø-kheo tu haønh cuõng gioáng nhö vaäy, vì sôï sinh töû maø nhieáp yù loaïn töôûng, thöôøng nghó: “Nay ta ñöôïc laøm ngöôøi soáng taïm, khoâng coù bao laâu? Neáu khoâng töï thu nhieáp taâm yù thì bò ma Ba-tuaàn, ma tham duïc, Töï taïi thieân töû seõ ñöôïc dòp laøm haïi ta, cho neân noùi: Nhö ruøa giaáu saùu boä phaän, Tyø-kheo giöõ taâm yù mình. Khoâng caäy, khoâng haïi ai, vaéng laëng khoâng noùi naêng: Khoâng nöông caäy vaøo caùc keát söû vaø caùc haønh ñoäng taø kieán ñieân ñaûo. Neáu muoán nöông thì chæ ñöôïc nöông vaøo Töù thaùnh ñeá maø thoâi, bôûi noù giuùp ta mau ñeán nôi an oån nhö yù muoán. Nhö ngöôøi beänh laâu ngaøy, gaày oám naèm treân giöôøng, ñaïi tieåu tieän ngay treân ñoù, hay nhö ngöôøi giaø, quaù gaày oám, khoâng theå ñi laïi, caàn phaûi coù ngöôøi khoûe maïnh ñeán dìu ñi thì cuõng coù theå ñeán mình muoán ñeán moät caùch an oån. Caùc loaøi chuùng sinh cuõng gioáng nhö thí duï vöøa noùi, caùc caên chaäm luït, khoâng heát loøng thieát tha ñoái vôùi caùc nghóa saâu kín. Neáu nhö gaëp ñöôïc baïn laønh nöông caäy giuùp ñôõ thì daàn daàn thoaùt ñöôïc voøng sinh töû. Ñoù laø lôøi Theá Toân daïy baûo ngöôøi sau: “Chôù nöông caäy vaøo sinh töû maø sinh taâm möu haïi. Khoâng nöông caäy, khoâng möu haïi thì môùi thaønh daáu ñaïo”. Cho neân noùi: Khoâng caäy, khoâng haïi kia. Vaéng laëng, khoâng noùi naêng: Gioáng nhö löûa chaùy aùnh saùng ñoû röïc, noù ñoát chaùy caû nuùi röøng, caây coû, caønh laù, khoâng coøn soùt thöù gì. nhöng sau khi löûa ruïi taøn thì khoâng coøn chuùt daáu veát cuûa löûa. Keû phaøm phu cuõng gioáng nhö vaäy. Hoï bò löûa tham, löûa saân, löûa si ñoát chaùy goác laønh coâng ñöùc khoâng soùt chuùt naøo. Coâng ñöùc ñaõ heát laïi khieán keû kia khoâng ñeán ñöôïc choã roát raùo. Neáu nhö chöùng ñöôïc quaû A-la-haùn thì döùt saïch caùc phieàn naõo, löûa daâm, noä, si taét ngaám vónh vieãn, chính mình ñaõ chöùng ñaïo môùi coù khaû naêng ñoä ngöôøi khaùc. Cho neân noùi: Vaéng laëng, khoâng noùi naêng.

M Nhaãn nhuïc laø baäc nhaát Phaät noùi Nieát-baøn treân Khoâng coøn chuùt noùng böùc Dieät phieàn naõo Sa-moân. Thuôû xöa, khi Ñöùc Phaät Thích-ca coøn laøm Boà-taùt, Ngaøi ôû nôi nuùi saâu, khoâng ai lui tôùi. Ngaøi khoå coâng tu haønh nhaãn nhuïc, trong taâm buoäc nieäm, caùc voïng töôûng khoâng sinh.

Khi aáy, vua Ca-lam-phuø ñi daïo chôi, daãn theo cung nhaân theá nöõ vui chôi naêm thöù duïc laïc, ñaøn caàm ñaøn saét, troåi caùc kyõ nhaïc, tha hoà töï do. Vua nghe nhaïc ñeán meät moûi neân nguû say. Caùc cung nhaân theå nöõ ñeàu tuùa ra ñi haùi hoa ñeïp. Hoï troâng thaáy ôû phía xa coù vò Boà-taùt ñang ngoài döôùi goác caây, khuoân maët khoâi ngoâ, saéc nhö hoa ñaøo nôû. Ai troâng thaáy trong loøng cuõng hôùn hôû. Ngaøi ngoài saùng röïc nhö maët trôøi môùi moïc chieáu saùng khaép nôi, nhö maët traêng ôû treân khoâng, ngöï trò giöõa ngaøn sao. Caùc theå nöõ thaáy vaäy ñua nhau ñeàu chaïy ñeán quyø laïy, roài ñöùng qua moät beân. Luùc baáy giôø Boà-taùt töø töø môû maét nhìn, oai nghi khoan thai, töø toán daãn daét baèng caùch noùi phaùp maàu cho nghe, Ngaøi daïy: –AÙi duïc laø vieäc baát tònh, phieàn naõo laø hoïa lôùn. Heã ngöôøi bò tham duïc laøm nhuoäm dô thaân mình thì veà sau bò ñoïa vaøo loaøi boà caâu, chim seû, hoâi haùm dô baån, ñoïa vaøo ñöôøng aùc. Ñoù khoâng phaûi laø ñieàu maø Thaùnh hieàn chaân nhaân tu hoïc. Caùc coâ neân bieát, ngöôøi öa daâm duïc seõ phaûi chòu quaû baùo xe löûa, loø than. Boà-taùt duøng nhieàu caùch nhö vaäy ñeå giaûng noùi söï nhô baån cuûa aùi duïc. Khi ñoù, vua Ca-lam-phuø thöùc daäy nhìn boán phía khoâng thaáy caùc theå nöõ, vua lieàn ruùt göôm beùn, leân ngöïa phoùng nhanh ñi tìm, moät laùt sau thì nhìn thaáy Boà-taùt ñaèng xa vôùi thaàn thaùi ung dung vaø caùc theå nöõ ñang ngoài vaây quanh. Trong taâm vua töï nghó: “Ngöôøi naøy khoâi ngoâ ít coù treân ñôøi, chaéc chaén ñaõ tö thoâng vôùi caùc theå nöõ cuûa ta”. Vua raát töùc giaän, ghen tuoâng, löûa saân boác chaùy, khoâng coøn keå gì lyù leõ, vua ñeán tröôùc maët Boà-taùt, hoûi: –OÂng laø vò Tieân, ôû ñaây tu ñaïo thuaät, ñaõ ñöôïc Ñeä nhaát thieàn chöa? Boà-taùt traû lôøi: –Thöa ñaïi vöông, chöa. Vua laïi hoûi: –Vaäy oâng ñaõ ñöôïc Thieàn thöù hai, thöù ba, thöù tö, khoâng xöù, thöùc xöù, baát duïng xöù, höõu töôûng, voâ töôûng xöù chöa? Ñaùp: –Thöa ñaïi vöông, chöa. Vua noùi: –OÂng ôû ñaây tu ñaïo thuaät maø caùc phaùp aáy chöa ñöôïc moät thì ôû ñaây laøm cho cho uoång phí thaùng ngaøy. Boà-taùt ñaùp: –Sôû dó toâi boû gia ñình, söï nghieäp ôû ñaây ñeå hoïc ñaïo, laø muoán tu ñònh nhaãn nhuïc. Vua laïi nghó: “Ngöôøi naøy ñaõ tu hoïc laâu naêm ôû ñaây, vöøa thaáy saéc maët ta, bieát ta giaän döõ, cho neân baûo ta raèng mình tu haïnh nhaãn nhuïc. Vaäy, giôø ñaây ta phaûi thöû xem coù ñuùng nhö vaäy chaêng. Heã thöû phaùp nhaãn nhuïc thì khoâng theå duøng moùn aên ngon hay kyõ nhaïc maø coù theå bieát ñöôïc, maø phaûi duøng tôùi söï oai noä ñau ñôùn gaây thöông tích cho oâng ta môùi thaáy roõ ñöôïc.” Vua lieàn baûo vò Tieân: –Neáu oâng thöïc haønh nhaãn nhuïc thì ñöa tay phaûi ra, ta muoán thöû xem. Boà-taùt thaûn nhieân ñöa tay maët ra. Luùc aáy, vua raát töùc giaän, khoâng maøng ñeán quaû baùo ñôøi sau, lieàn ruùt göôm cheùm ñöùt tay phaûi, keá laø tay traùi cuûa Boà-taùt, roài chaët chaân phaûi, keá laø chaân traùi cuûa Boà-taùt, caét tai, xeûo muõi Boà-taùt. Vua hoûi: –Giôø ñaây, chí oâng mong caàu ñieàu gì? Vò Tieân ñaùp: –Nay toâi thöïc haønh nhaãn nhuïc, khoâng buoâng rôøi giaây phuùt, duø cho vua coù nghieàn naùt thaân toâi nhö haït caûi thì toâi cuõng khoâng bao giôø lui suït maø ñaùnh maát taâm Töø bi nhaãn nhuïc. Ngöôøi maø bò taâm töùc giaän laøm oâ nhieãm thì sau khi thaân bò huûy hoaïi maùu seõ tuoân

leânh laùng, nay toâi ñaït ñöôïc phaùp nhaãn nhuïc, duø thaân bò huûy hoaïi thì moãi nôi thöông tích kia seõ chaûy ra chaát söõa caû. Ñoù laø söï chöùng nghieäm cho haïnh nhaãn nhuïc cuûa toâi. Caùch ñoù khoâng xa, cuõng coù vò Tieân hoïc ñaïo vôùi maáy traêm ñoà chuùng, nghe Boà-taùt bò vua huûy hoaïi thaân theå, oâng vaø ñoà chuùng lieàn ñeán vaây quanh hoûi han: –Ngaøi coù ñau ñôùn laém chaêng? Boà-taùt ñaùp: –Thöa khoâng! Caùc vò tieân laïi hoûi: –Thaân theå Ngaøi baây giôø chia laøm baûy phaàn, côù sao Ngaøi noùi laø khoâng ñau nhöùc? Boà-taùt ñaùp: –Ngöôøi naøo taâm ñau nhöng thaân khoâng ñau, thì bò ñoïa vaøo ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sinh. Coøn ngöôøi naøo thaân ñau nhöng taâm khoâng ñau thì ngöôøi ñoù seõ thaønh Voâ thöôïng Toái chaùnh giaùc. Khi aáy caùc vò Tieân ñeàu khen: –Hay laém! Ñöùc nhaãn cuûa baäc Thaàn tieân naøy laø tuyeät dieäu, khoâng coøn ai hôn. Ngöôøi coù caên taùnh lanh lôïi, nuoâi lôùn phöôùc ñöùc, chaéc chaén seõ ñaït ñöôïc öôùc nguyeän trong thôøi gian khoâng laâu. Cho neân noùi: Nhaãn nhuïc laø baäc nhaát. Phaät noùi Nieát-baøn treân: Phaùp vi dieäu trong caùc phaùp khoâng gì hôn Nieát-baøn. Nieát-baøn khoâng coù sinh, giaø, beänh, cheát, ñieàm nhieân voâ vi, taát caû yù nieäm sinh dieät khoâng coøn, laø phaùp cao thöôïng trong caùc phaùp khoâng coù phaùp naøo hôn. Cho neân noùi: Phaät noùi Nieát- baøn treân. Khoâng coøn chuùt noùng böùc: Ñaõ boû gia ñình, vôï con, boû naêm thöù duïc laïc, taùm ngheà nghieäp ôû ñôøi, khoâng ñoaùi hoaøi ñeán vinh hoa theá tuïc, xuaát gia hoïc ñaïo thì vì sao ôû trong Phaät phaùp laïi laøm moät chuùng sinh noùng böùc? Cho neân noùi: Khoâng coøn chuùt noùng böùc. Dieät phieàn naõo laøm Sa-moân: Ñaõ laøm Sa-moân thì phaûi töông öng vôùi nghóa baäc nhaát, phaûi theo phaùp Sa-moân, khoâng vöôït thöù lôùp. Khoâng coøn taâm ganh gheùt, löøa doái, che chôû keû khaùc nhö chính thaân mình. Ai khoâng nghe lôøi khuyeân daïy thì hoï tinh taán hoïc ñaïo, cho neân noùi: Dieät phieàn naõo laøm Sa-moân.

M Chôù noùi lôøi thoâ loã Neân noùi lôøi löu loaùt Keû ít hoïc vaën hoûi Khuaát phuïc bôûi hoïc roäng. Chôù noùi lôøi thoâ loã: Khi Ñöùc Phaät coøn taïi theá, Ngaøi noùi phaùp cho Toân giaû Muïc-kieàn- lieân: –Naøy Muïc-lieân, khi noùi phaùp cho ngöôøi nghe thì neân noùi ñuùng nhö phaùp, khoâng noùi nhieàu nghóa laãn loän nhau. Khi noùi chaùnh phaùp thì taâm yù ngay thaúng, chôù ngoù hai beân. Khoâng theå noùi lan man, noùi chuyeän khoâng gaáp ruùt (ra khoûi sinh töû)? Vì sao nhö vaäy? Vì nhöõng lôøi noùi thoâ loã thì coù nhieàu sô hôû loãi laàm, sau naøy maéc quaû baùo moät thaân traêm ñaàu nhö Tyø-kheo Ca-tyø-la khoâng khaùc. Cho neân noùi: Chôù noùi lôøi thoâ loã. Neân noùi lôøi löu loaùt: Thoâng thaïo thieân vaên ñòa lyù, caùc sao ñoåi dôøi, ñieàm döõ xuaát hieän, thoâng heát saùu ngheà, hieåu roõ saùch vôû. Moïi haønh ñoäng khoâng suy tính chính ñaùng thì

bò ngöôøi trí cheâ bai, ngôø vöïc. Neáu quôû traùch thì caøng theâm giaän döõ, haïng ngöôøi nhö theá khoâng neân gaàn guõi, cho neân noùi: Neân noùi lôøi löu loaùt. Keû ít hoïc vaën hoûi bò khuaát phuïc bôûi ngöôøi hoïc roäng: Con ngöôøi ta töï cho mình phaûi, cho ngöôøi khaùc laø traùi voán ñaõ coù töø laâu ñôøi. Hoï baûo: “Lôøi ta noùi laø ñuùng, lôøi oâng aáy noùi laø sai”; cho mình cao, cho ngöôøi thaáp, sinh ra töùc giaän. Nhö coù hai keû gieøm cheâ Phaät, moät ngöôøi thì tin lôøi daïy maø khoâng suy

xeùt, ngöôøi kia thì khoâng tin bôûi caùc caên chaäm luït. Hai ngöôøi naøy ñaõ troàng goác reã trong ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sinh. Neáu sinh laøm ngöôøi thì saùu giaùc quan khoâng ñaày ñuû, lôøi noùi bò ngoïng nghòu, caø laêm, cho neân noùi: Keû ít hoïc vaën hoûi, (bò) khuaát phuïc bôûi hoïc roäng.

M Ai hay noåi phieàn naõo Nhö ñoà ñöïng bò luûng Troâi laên trong sinh töû Chìm ñaém khoâng ngaøy ra. Ai hay noåi phieàn naõo, nhö ñoà ñöïng bò luûng: Nhö ngöôøi coá chaáp kieán thöùc ngu si cuûa mình cho ñeán cheát vaãn khoâng söûa ñoåi, hoï bò keát söû troùi buoäc, loaïn töôûng ñieân ñaûo, ñem nhöõng lôøi raên daïy ñoåi thaønh taø kieán ñeå töï troùi buoäc mình. Hoï nhö ñoà ñöïng bò nöùt luûng, moïi thöù chöùa beân trong ñeàu bò ræ chaûy, khoâng coøn gì, töï mình soáng trong buïi nhô bò nhuoám baån, cho neân noùi: Ai hay noåi phieàn naõo, nhö ñoà ñöïng bò luûng. Troâi laên trong sinh töû, chìm ñaém khoâng ngaøy ra: Ai khoâng bieát lo nghó xa thì chaéc chaén phaûi chòu tai öông. Nhö ngöôøi thôï goám cho baùnh xe quay voøng khoâng ngöøng, chuùng sinh troâi laên maõi trong sinh töû muoán ra khoûi ñoù thì voâ cuøng khoù khaên, khoâng coù gì ñeå thí duï ñöôïc, cho neân noùi: Troâi laên trong sinh töû, chìm ñaém khoâng ngaøy ra.

M Neáu khoâng noåi phieàn naõo Nhö ñoà ñöïng laønh laën Nhö theá ñeán Nieát-baøn Khoâng bò buïi nhô che. Neáu khoâng noåi phieàn naõo, nhö ñoà ñöïng laønh laën: Neáu mình chuyeân taâm, khoâng khôûi tham ñaém, côûi boû caùc troùi buoäc cuûa keát söû thì ñaït trí tueä voâ laäu, boán yù chæ, boán yù ñoaïn, boán thaàn tuùc, naêm caên, naêm löïc, baûy giaùc yù, taùm phaåm ñaïo cuûa baäc Thaùnh hieàn. Nhö ñoà ñöïng laønh laën chöùa ñöïng ñöôïc caùc thöù, ai thaáy cuõng öa thích, cho neân noùi: Neáu khoâng noåi phieàn naõo, nhö ñoà ñöïng laønh laën. Nhö theá ñeán Nieát-baøn, khoâng bò buïi nhô che: Ngöôøi khoâng coù caùc caën baõ phieàn naõo nhö theá thì seõ ñeán ñöôïc choã Nieát-baøn döùt heát caùc keát söû, hoaøn toaøn vaéng laëng, hoaøn toaøn döùt baët, khoâng coøn sinh dieät, cho neân noùi: Nhö theá ñeán Nieát-baøn, khoâng bao giôø bò buïi nhô che môø.

M

Khoâng beänh lôïi baäc nhaát

Bieát ñuû laø giaøu nhaát

Bieát gaàn, baïn baäc nhaát

Nieát-baøn laø vui nhaát.

Khoâng beänh lôïi baäc nhaát: ÔÛ ñôøi coù nhieàu ngöôøi töø nhoû ñaõ thöôøng bò beänh, ñoù laø do nhaân quaû baùo öùng ñôøi tröôùc. Thuôû xöa, coù hai ngöôøi thöông buoân maïo hieåm ñeán xöù khaùc laøm aên. Chöa maáy choác ñaõ ñöôïc giaøu to. Moät ngöôøi bò beänh naëng, taát caû tieàn cuûa ñeàu ñem ra trò beänh heát saïch. Khoán cuøng maø beänh vaãn khoâng thuyeân giaûm. Coøn ngöôøi kia thì khoâng heà beänh hoaïn gì neân khoâng bò hao toán ñoàng naøo. Duø giaøu to, nhöng anh ta vaãn than thôû: –Cuûa caûi ta coù ñöôïc khoâng ñaùng keå. Anh trôû veà queâ nhaø moät caùch an oån, khoâng hao toán gì caû, theá maø ngaøy ñeâm vaãn keâu ca: –Ta khoâng coù taøi lôïi. Baø con hoï haøng ñeán khuyeân can anh: –Nay oâng khoâng

bò beänh hoaïn gì, ñöôïc trôû veà nhaø moät caùch yeân oån, sao coøn keâu ca thaùn traùch raèng chaúng coù taøi lôïi. Maïng soáng ñöôïc yeân oån laø vaät baùu quyù nhaát trong caùc vaâït baùu. Cho neân noùi: Khoâng beänh lôïi baäc nhaát. Bieát ñuû laø giaøu nhaát: Nhö trong Luaät taïng coù noùi: 'ÔÛ ñôøi, coù hai haïng ngöôøi khoâng heà bieát thoûa maõn bao giôø,' hai haïng ngöôøi aáy laø: 1. Ngöôøi coù cuûa maø tieâu xaøi hoang phí. 2. Ngöôøi coù cuûa maø giaáu kyõ. Neáu trong coõi Dieâm-phuø naøy, trôøi möa baûy baùu traøn ngaäp theá gian, thì hai haïng ngöôøi aáy vaãn khoâng bieát ñuû. Ngöôøi khoâng döùt boû taâm ham muoán thì tham ñaém vaøo tieàn cuûa, duø coù ñöôïc vaãn cöù mong caàu bôûi khoâng bao giôø bieát thoûa maõn. Chæ coù ngöôøi thöïc haønh ñaïo lyù, bieát roõ voâ thöôøng, bieát noù laø khoâng thaät môùi khoâng maøng ñeán cuûa baùu. Bieát moïi thöù ñeàu laø huyeàn hoùa, khoâng toàn taïi laâu daøi, nhö löûa ñaù nhaùng xeït qua maét, ñoåi thay nhanh choùng nhö vaäy khoâng döøng bao giôø, cho neân noùi: Bieát ñuû laø giaøu nhaát. Bieát gaàn, baïn baäc nhaát: Ngöôøi cuøng bieát nhau, laáy chaân tình laøm goác. Tröôùc laø tin, sau laø nghóa maø soáng chung. Thuôû xöa, coù moät ngöôøi noï thaâm tình chí thieát, chæ soáng vôùi baïn, khoâng maøng ñeán anh em ruoät thòt. Quan sai lính caám phoøng ñeán môøi ngöôøi aáy. Anh naøy trong khi ñang say röôïu, gieát cheát ngöôøi söù kia. Anh lieàn chaïy ñeán nhaø ngöôøi baïn keå heát vieäc aáy cho baïn nghe: –Nay toâi khoán ñoán nguy ngaäp khoâng nôi dung thaân, chæ mong ñöôïc anh che chôû ñeå traùnh khoûi tai naïn nguy khoán. Nghe xong, ngöôøi baïn naøy kinh ngaïc: –OÂi! Vieäc cuûa anh nguy hieåm laém, khoù coù theå giaáu ñöôïc. Thoâi, anh mau veà ñi, chôù ôû ñaây laâu. Neáu chuyeän naøy bò phaùt giaùc thì toäi cuûa toâi khoâng phaûi nhoû. Anh coù anh em, baø con hieån vinh, côù sao laïi nhaém vaøo toâi maø laïi queân ñi tình coát nhuïc? Nghe vaäy, ngöôøi aáy lieàn trôû veà nhaø, ñeán nhaø anh em, laïy xuoáng ñaát roài töï trình baøy loãi laàm cuûa mình ñaõ gaây ra cho ngöôøi anh bieát. Baø con hoï haøng nghe qua lieàn an uûi anh ta: –Chôù coù lo sôï, ta seõ tìm caùch giuùp thoaùt khoûi naïn naøy. Baø con hoï haøng lieàn nhoùm hoïp laïi, söûa soaïn xe coä xong xuoâi, moïi ngöôøi cuøng anh leân ñöôøng qua xöù khaùc. Hoï cuøng caát nhaø, chung soáng ñoái ñaõi nhau toát ñeïp hôn gaáp nhieàu laàn hôn khi coøn ôû queâ nhaø, ngaøy caøng giaøu leân vôùi voâ soá keû aên ngöôøi ôû, cho neân noùi: Bieát gaàn laø baïn baäc nhaát. Nieát-baøn laø vui nhaát: Trong Nieát-baøn khoâng bao giôø coù caùc khoå, keát söû traàn lao

khoâng bao giôø coøn, taát caû ñeàu hoaøn toaøn döùt heát, cho neân noùi: Nieát-baøn laø vui nhaát.

M Ñoùi laø naïn lôùn nhaát Haønh laø khoå baäc nhaát Bieát nhö thaät ñieàu aáy Nieát-baøn laø vui nhaát. Ñoùi laø naïn lôùn nhaát: Thuôû xöa, vua Bình-sa bò con laø A-xaø-theá nhoát trong nguïc kín, caét heát moïi tin töùc, löông thöïc. Nhaø vua ñoùi khoå khoâng bieát toû cuøng ai. Vua chôït nhôù ñeán Phaät, laïi nhôù lôøi Phaät daïy, khi aáy vua lieàn ñoïc leân raèng: Lôøi daïy cao caû Lan truyeàn khaép nôi Moïi ngöôøi truyeàn hoïc Thaät khoâng bieát chaùn. Khoâng ai baèng Ngaøi Lôøi daïy toát ñeïp Thaân bò khoå ngaët Khoâng gì hôn ñoùi. Khoå trong caùc thöù khoå, khoâng gì hôn ñoùi, cho neân noùi: Ñoùi laø naïn lôùn nhaát. Haønh laø khoå baäc nhaát: Ngöôøi

ta ôû ñôøi, chí höôùng khaùc nhau, vieäc laøm khaùc nhau, nhöng ai naáy ñeàu bieát ñoùi laïnh, cöïc khoå laø khoác lieät hôn heát ñoái vôùi thaân mình. Töø khi thoï thaân laø phaûi chòu caûnh taêm toái trong thai. Neáu bò toäi haønh hình thì thaân theå bò xeû ra, bieát bao khoå naõo. Neáu giaùc quan ñaày ñuû vaãn bò hao moøn vôùi giaø beänh, bôûi thoï thaân thì thaàn thöùc ñi theo, phaûi chòu quaû baùo thieän aùc. Taát caû moïi khoå aáy ñeàu do haønh ñoäng ñaõ gaây ra maø coù, cho neân noùi: Haønh laø khoå baäc nhaát. Bieát nhö thaät ñieàu aáy, Nieát-baøn laø vui nhaát: Ngöôøi tu haønh mong caàu vaéng laëng hoaøn toaøn, lìa haún caùc tai hoïa, soáng an oån voâ vi, khoâng coøn phieàn naõo khoå ñau, cho neân noùi: Bieát nhö thaät nhöõng ñieàu aáy, Nieát-baøn vui thöù nhaát.

M Ngöôøi höôùng laønh thì ít Ngöôøi theo aùc thì nhieàu Bieát nhö thaät ñieàu aáy Caàu mau tôùi Nieát-baøn. Ngöôøi höôùng laønh thì ít: Duø coù laøm laønh ñi nöõa nhöng cuõng khoâng theo yù muoán. Neáu caùc haïnh nguyeän ñaày ñuû thì luùc aáy caùc vò trôøi cho raèng chæ coù coõi ngöôøi laø coõi thieän. Loaøi ngöôøi cho raèng coõi trôøi laø ngoâi nhaø phöôùc. Nhö trong caùc kheá kinh noùi, Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: –Caùc trôøi töï bieát naêm ñieàm laønh öùng hieän, neân hoï cuøng nhau nhoùm hoïp. Caùc vò trôøi aáy baûo raèng: “OÂng cheát ôû ñaây, nguyeän sinh veà coõi laønh, ñeán nôi aáy raát vui söôùng, ñöôïc lôïi ích laønh, vì ñöôïc an oån, voâ vi”. Khi aáy, coù thaày Tyø-kheo baïch Phaät: –Baïch Ñöùc Theá Toân, vì sao caùc vò trôøi ôû coõi laønh mau ñöôïc lôïi ích laønh, an oån, voâ vi? Nghóa ba caâu naøy theá naøo? Ñöùc Phaät baûo vò Tyø-kheo:

–Laø caên laønh cuûa ñaïo ñöôïc ñaày ñuû. caïo boû raâu toùc, maëc ba phaùp y, soáng trong chaùnh phaùp, khoâng thích leä thuoäc cuoäc soáng taïi gia maø xuaát gia hoïc ñaïo, ñoù goïi laø coõi laønh cuûa Tyø-kheo vaø caùc vò trôøi. Laïi hoûi: –Theá naøo goïi laø an oån voâ vi? Ñöùc Phaät baûo vò Tyø-kheo: –Nöông vaøo Töù thaùnh ñeá suy nghó phaân bieät, ñoù goïi laø an oån voâ vi cuûa Tyø-kheo vaø caùc vò trôøi. ÔÛ ñôøi ngöôøi haønh ñaïo tu thieän thì ít. Cho neân noùi: Ngöôøi höôùng laønh thì ít. Ngöôøi theo aùc thì nhieàu: Vì sao? Vì caùc loaøi chuùng sinh laøm ñieàu aùc thì nhieàu, khoâng bieát Phaät, khoâng bieát Phaùp, khoâng bieát Taêng, cuõng khoâng phaân bieät ñöôïc thieän aùc toát xaáu, chæ lo vun troàng coäi goác cuûa ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sinh. Töø boùng toái böôùc vaøo boùng toái, khoâng coù luùc ra khoûi, gioáng nhö ngöôøi muø caàm ñuoác, chieáu saùng moïi nôi maø chính mình thì khoâng thaáy ñöôïc aùnh saùng, cho neân noùi: Ngöôøi theo aùc thì nhieàu. Bieát nhö thaät ñieàu aáy, caàu mau tôùi Nieát-baøn: Ngöôøi coù caên taùnh lanh lôïi thì söï tænh ngoä cuõng khaùc nhau. Coù ngöôøi vöøa nghe qua laø tænh ngoä, coù ngöôøi thaáy hình töôùng maø chôït hieåu. Theá neân, baäc Thaùnh truyeàn giaùo roäng khaép, cho thuoác tuøy theo beänh, khoâng sai laàm. Trong aáy, nhöõng ngöôøi coù caên taùnh lanh lôïi nhìn ñôøi thay ñoåi muoân veû neân hoï khoù soáng chung nhau moät nôi, nhöng treân caàu ñaïo voâ vi nhö cöùu löûa chaùy ñaàu. Vì sao? Vì hoï soáng nôi thanh vaéng an oån, hoaøn toaøn hôïp vôùi söï vaéng laëng, thaàn thöùc laéng trong, baát ñoäng, cho neân noùi: Bieát nhö thaät ñieàu aáy, caàu mau tôùi Nieát-baøn.

M Coù nhaân sinh coõi laønh Taïo duyeân sinh ñöôøng aùc Coù tu chöùng Nieát-baøn Nhö vaäy, ñeàu coù duyeân. Coù nhaân sinh coõi laønh: Theá naøo laø Duyeân (ñieàu kieän)? Duyeân laø thí, giôùi, vaên, tueä, tö duy, oai nghi cuûa thanh tín só, oai nghi cuûa ngöôøi xuaát gia, oai nghi cuûa baäc Ñaïi ñaïo, xaû boû daáu veát haïnh laønh. Ñoù laø neàn taûng cho nhaân duyeân ñeán vôùi Ñaïo, cho neân noùi: Coù nhaân sinh coõi laønh. Taïo duyeân sinh ñöôøng aùc: Laø vì nguyeân côù naøo? Nhö ngöôøi coù taâm oâm loøng ganh gheùt, khoâng coù taâm boá thí, phaïm giôùi saùt sinh, aên troäm. Hoï gaây möôøi vieäc aùc nhö vaäy, khoâng theå söûa ñoåi, ñeán noãi ñoïa vaøo ba ñöôøng aùc, cho neân noùi: Taïo duyeân sinh ñöôøng aùc. Coù tu chöùng Nieát-baøn: Nieát-baøn ñöôïc tôùi baèng con ñöôøng chaân chaùnh cuûa Thaùnh hieàn. Döùt boû caùc keát söû, thaúng ñeán voâ vi. Khoâng ñi theo ñöôøng Hieàn thaùnh naøy thì khoâng theå naøo tôùi ñoù ñöôïc. Nhö caùc ngoaïi ñaïo Phaïm chí noùi vôùi nhau: –Treân ñôøi naøy moïi chuyeän khoâng coù nhaân duyeân, cuõng khoâng coù goác ngoïn. Coù laø töï nhieân coù, khoâng laø töï nhieân khoâng. Laøm sao bieát ñöôïc nhö vaäy? Nhö ôû ngoaøi ñoàng roäng moïc nhieàu gai nhoïn naøo thì ñaâu phaûi do thôï kheùo tay chuoát cho chuùng nhoïn ñaâu? Nhö nai hay traêm thöù chim thuù ñaäu treân caây, boä loâng xen maøu saéc ñeïp ñeõ khaùc nhau nhö vaäy, haù coù phaûi bôûi con ngöôøi toâ veõ ra hình theå cuûa chuùng ñaâu? Noùi veà phaåm loaïi thì tính chaát cuûa chuùng khaùc nhau. Tính cuûa ñaát laø meàm, tính cuûa ñaù laø cöùng, naøo phaûi meàm cöùng laø bôûi ngöôøi laøm ra ñaâu? Taát caû ñeàu khoâng coù nhaân duyeân gì caû maø laø töï nhieân sinh ra nhö vaäy.

Nhöõng loaïi meâ chaáp nhö vaäy, ñaõ coù töø laâu ñôøi. Hoï truyeàn daïy nhau ñeán baây giôø vaãn khoâng döùt, cho neân Ñöùc Theá Toân noùi: –Vieäc aáy coù ñieàu kieän caû chöù khoâng phaûi hoang ñöôøng, coøn noãi khoå ngay ñaây laø bôûi nhaân duyeân gì? Chuùng sinh tu möôøi ñieàu laønh thì nôi hoï ôû ñaát ñai baèng phaúng toát ñeïp, khi aáy haàm hoá, bôø cao, gai goác, coû moùc, töï nhieân cuõng baèng phaúng, khoâng coøn gai goùc. Coøn neáu chuùng sinh laøm möôøi ñieàu aùc thì khi aáy ñaâu ñaâu cuõng ñaày coû gai, bôø cao vöïc thaúm, raén rít truøng ñoäc sinh soâi naûy nôû voâ soá. Ñoù laø do ñôøi tröôùc chöùa nhoùm nhieàu toäi aùc maø coù ra nhö vaäy. Cho neân noùi: Nhö vaäy, ñeàu coù duyeân.

M Nai veà ñoàng coû Chim bay leân trôøi Nghóa bôûi phaân bieät Chaân nhaân veà dieät. Thuôû xöa, Ñöùc Theá Toân ngöï trong hang ñaù Nhaân ñeá, beân caïnh vöôøn traùi ngoït, thuoäc nöôùc Ma-kieät. Khi aáy Ñöùc Theá Toân duøng Thieân nhaõn thanh tònh trong saïch khoâng chuùt bôïn nhô thaáy coù baày nai ñang bò thôï saên röôït, chuùng phoùng nhanh vaøo röøng saâu. Ñöùc Phaät laïi duøng Thieân nhaõn nhìn thaáy baày chim traùnh löôùi, neân chuùng bay leân hö khoâng. Ñöùc Nhö Lai laïi duøng Thieân nhaõn thaáy caùc thaày Tyø-kheo luaän baøn yù nghóa vôùi thaùi ñoä hoøa nhaõ, thoâng ñaït vaø ngay trong ñeâm aáy hoï laïi suy nghó veà möôøi hai nhaân duyeân, suy xeùt kyõ löôõng yù nghóa cuûa söï thuaän nghòch, goác ngoïn. Ñöùc Nhö Lai cuõng duøng Thieân nhaõn thaáy thaày Tyø-kheo khaùc suoát ñeâm nghó thaät kyõ laïi roài vaøo thieàn ñònh giaûi thoaùt. Tôùi luùc gaàn saùng thì bao meâ laàm taêm toái bò queùt saïch heát, nhaäp vaøo Nieát-baøn voâ dö. AÁy bôûi

thaàn löïc cuûa maét maø Nhö Lai thaáy heát. Baáy giôø Ñöùc Theá Toân quaùn xeùt yù nghóa ñoù, laø nhaân duyeân sinh khôûi, muoán ñeä töû giaûng noùi, truyeàn baù giaùo phaùp cuûa Ngaøi cuõng nhö muoán chaùnh phaùp toàn taïi laâu daøi treân theá gian, muoán cho chuùng sinh ñôøi sau thaáy ñöôïc aùnh saùng röïc rôõ aáy, neân Ñöùc Theá Toân beøn noùi baøi keä naøy: Nai veà ñoàng coû, Chim bay leân trôøi, Nghóa theo phaân bieät, Chaân nhaân veà dieät.

M Khoâng coù taâm bieáng nhaùc Yeáu heøn, coù choã ñeán Muoán ñeán ñöôïc Nieát-baøn Ñoát chaùy moïi troùi buoäc. Khoâng coù taâm bieáng nhaùc, yeáu heøn coù choã ñeán: Trong kinh A-haøm, Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: –Neáu phaùp naøy ngöôøi tinh taán tu haønh, khoâng bieáng nhaùc. Phaùp tu ñaõ coù nhöng do bieáng nhaùc neân khoâng töï tieán leân ñöôïc, laøm sao coù phöông tieän toát ñeå ñeán Nieát-baøn. Nhö ngöôøi coù baûn tính yeáu heøn laïi khoâng coù hai maét, thì ñaâu daùm nguû qua ñeâm giöõa

ñoàng troáng, nôi coù nhieàu teân cöôùp, ñöôøng hieåm trôû khoù vöôït qua. Muoán vöôït qua ñoaïn ñöôøng ñaày hieåm naïn ñoù, phaûi laø nhöõng ngöôøi can ñaûm, khoûe maïnh, môùi töï cöùu mình ñöôïc, yeân thaân khoâng lo sôï thöù gì. Nhöõng keû ngu si taø yù, taâm tin theo nhöõng kieán chaáp ñieân ñaûo thì khoâng bao giôø vöôït qua choã hieåm naïn aáy. Chæ ngöôøi coù maét trí tueä, thaáy phöông chöôùc hay cuûa baäc Thaùnh môùi coù theå ñeán ñöôïc caûnh giôùi voâ vi, cho neân noùi: Khoâng coù taâm bieáng nhaùc, yeáu heøn coù choã ñeán, muoán ñeán ñöôïc Nieát-baøn, ñoát chaùy moïi troùi buoäc.

M Tyø-kheo mau taùt thuyeàn Taùt heát thuyeàn nheï troâi Döùt haún taâm tham duïc Thì ñeán ñöôïc Nieát-baøn. Ngaøy xöa, coù thaày Tyø-kheo muoán qua soâng. Thaày gaëp nhaèm chieác thuyeàn cuõ muïc khoâng qua ñöôïc. Khi aáy, anh thôï ñoùng thuyeàn noùi vôùi thaày Tyø-kheo: –Ñaïo só muoán coù phöông tieän ñi, thì haõy duøng coâng söùc mình taùt heát nöôùc trong thuyeàn, thuyeàn nheï noåi phieâu thì ñi ñeán ñaâu cuõng ñöôïc. Khi aáy thaày Tyø-kheo duøng heát söùc mình taùt heát nöôùc trong thuyeàn aáy, cuoái cuøng thaày sang ñöôïc bôø beân kia. Thu veùn y aùo, chænh teà oai nghi, thaày daàn daàn ñeán gaàn beân Phaät, thaày laïy traùn saùt chaân Phaät roài ngoài qua moät beân. Nhö Lai bieát thaày laø ngöôøi ñaùng ñöôïc ñoä, nhöng Ngaøi chæ lieác nhìn kyõ thaày roài thoâi, baäc Bích-chi, La-haùn cuõng khoâng saùnh ñöôïc thaày Tyø-kheo naøy. Khi aáy Ñöùc Theá Toân lieàn noùi baøi keä: Tyø-kheo mau taùt thuyeàn Taùt heát thuyeàn nheï troâi Döùt haún taâm tham duïc Thì ñeán ñöôïc Nieát-baøn. Khi aáy Ñöùc Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: –Baây giôø, caùc thaày haõy suy nghó nhöõng ñieàu khoù khaên tröôùc maét, laïi lo sôï nhöõng ñieàu ñaùng baên khoaên cho ñôøi sau. Thuyeàn chæ cho thöôøng phaùp cuûa theá gian ñaày nguy hieåm, quyeàn bieán ñoä thoaùt chuùng sinh khoâng laáy ñoù laøm moûi meät. Thaân naøy thaät nhö moùn ñoà ñöïng chöùa toaøn chaát baát tònh, sao khoâng vaát boû noù ñi? Haõy taùt caïn heát nhöõng taät beänh höõu laäu, döùt boû daâm, noä, si, ngoài thuyeàn Thaùnh hieàn maø ñeán Nieát-baøn.

M Cuûa ta voán laø khoâng Xöa coù, maø nay khoâng Chaúng khoâng, cuõng chaúng coù Nhö nay khoâng theå ñöôïc. Cuûa ta voán laø khoâng, xöa coù maø nay khoâng: Haøng ngoaïi ñaïo dò hoïc thaáy bieát khaùc nhau, nhöng ai cuõng cho mình laø ñuùng. Ta voán teân ñoù, hoï ñoù tuy coù maø khoâng, tuy khoâng maø coù. Khoâng coù maø töï nhieân sinh ra, cho neân noùi: Cuûa ta voán laø khoâng, xöa coù maø nay khoâng. Chaúng khoâng, cuõng chaúng coù: Chaúng khoâng chæ cho quaù khöù. Cuõng chaúng coù chæ cho vò lai, nhö nay khoâng theå ñöôïc chæ cho hieän taïi. Nhöõng keû khö khö kieán chaáp ngu meâ cuûa mình ñaâu lìa Sa-moân Phaïm chí. Hoï ñi treân loái moøn taø kieán maø khoâng töï söûa ñoåi. Vì

sao? Vì hoï khoâng hieåu ñaïo Nieát-baøn laø nghóa baäc nhaát, hoï tin theo taø kieán chöù khoâng tin Nieát-baøn, cho neân noùi: Cuûa ta voán laø khoâng, xöa coù maø nay khoâng, chaúng khoâng cuõng chaúng coù, nhö nay khoâng theå ñöôïc.

M Khoù thaáy ñeá baát ñoäng Kheùo quaùn saùt phaân bieät Phaûi xeùt taän nguoàn aùi Ñoù chính laø meù khoå. Khoù thaáy ñeá baát ñoäng, kheùo quaùn saùt phaân bieät: Nieát-baøn döùt heát phieàn naõo, raát laø vi dieäu. Noù khoâng hình töôùng neân khoâng thaáy ñöôïc. Phaùp höõu vi chuyeån ñoäng khoâng döøng, coøn phaùp voâ hình thì khoâng chuyeån ñoäng. Chæ coù Ñöùc Nhö Lai, Bích-chi-phaät vaø Thanh vaên môùi coù theå kheùo quaùn saùt phaân bieät roõ töøng thöù moät baèng con maét trí tueä, cho neân noùi: Khoù thaáy ñeá baát ñoäng, kheùo quaùn saùt phaân bieät. Phaûi xeùt taän nguoàn aùi, ñoù chính laø meù khoå: Bieát roõ coäi goác cuûa aùi duïc ñaõ gaây neân bao nhieâu beänh thì ñoái vôùi chuùng phaûi nhoå ñöùt heát, khoâng ñeå soùt chuùt naøo, cho neân noùi: Phaûi xeùt taän nguoàn aùi, ñoù chính laø meù khoå.

M Döùt aùi, boû tham duïc Soâng caïn, khoâng coøn chaûy Bieát roõ goác aùi naøy Ñoù chính laø meù khoå. Döùt aùi, boû tham duïc: AÙi duïc laø moät thöù beänh, noù laø goác cuûa moïi hoaïn naïn. Nhôø nhoå boû goác aùi maø caønh laù cuõng luïi taøn. Ñoái vôùi chuùng phaûi nhoå döùt heát khoâng ñeå soùt chuùt naøo, laøm cho goác aùi duïc töï tieâu dieät khoâng coøn phaùt sinh trôû laïi nöõa. AÙi nhieãm laø ñaàu moái sinh ra doøng chaûy tham duïc, nhö doøng soâng chaûy xieát, nhaän chìm caùc loaøi chuùng sinh, haèng öùc ngaøn muoân chuùng sinh bò boû maïng khoâng theå cöùu giuùp. Moät khi doøng soâng khoâ caïn roài thì chuùng sinh qua laïi khoâng heà bò aûnh höôûng ñeán tính maïng, cho neân noùi: Döùt aùi, boû tham duïc, soâng caïn khoâng coøn chaûy. Bieát roõ goác aùi naøy, ñoù chính laø meù khoå: AÙi laø hình chaát, duïc laø caønh laù, si laø söï thaám öôùt. Neáu ngöôøi tu haønh maø kheùo suy nghó quaùn saùt thì coù khaû naêng caét ñöùt chuùng, vöôït khoûi meù khoå, cho neân noùi: Bieát roõ goác aùi naøy, ñoù chính laø meù khoå.

M Thaáy phaûi laø thaät thaáy Nghe phaûi laø thaät nghe Bieát phaûi laø thaät bieát Ñoù chính laø meù khoå. Vì sao noùi: Thaáy phaûi laø thaät thaáy? Vì sao noùi chaúng phaûi thaáy chaúng phaûi thaáy? Nhö coù ngöôøi maét thaáy saéc phaân bieät goác saéc, suy nghó bieát laø do ñieàu kieän neân khoâng khôûi yù töôûng meâ ñaém. Chaúng phaûi thaáy thaät chaúng phaûi thaáy nghóa laø nhö keû ngu kia maét thaáy

saéc lieàn sinh nhaõn thöùc. Nhö vaäy, duø y thaáy chaúng baèng thì nhö khoâng thaáy. Vì sao? Vì do maét thaáy neân sinh ra nhaõn thöùc, cho neân noùi: Thaáy phaûi laø thaät thaáy. Nghe phaûi laø thaät nghe: Nhö ngöôøi nghe aâm thanh vi dieäu maø khoâng khôûi taâm meâ

ñaém, cho neân noùi: Nghe phaûi laø thaät nghe. Bieát phaûi laø thaät bieát: Nhö coù ngöôøi phaân bieät roõ thöùc thaân, gieo troàng caên laønh, buoâng boû coäi goác khoâng laønh. Döùt haún caùc phieàn naõo, khoâng gaây ra nghieäp môùi nöõa, cho neân noùi: Bieát phaûi laø thaät bieát, ñoù chính laø meù khoå.

M

Y ninh di neâ Ñaø tæ ñaø la tæ Ma tieát haäu tieát Nhaát thieát tyø la leâ Ñoù chính laø meù khoå. Thuôû aáy, Ñöùc Phaät noùi phaùp cho boán vò vua trôøi nghe. Coù hai ngöôøi hieåu tieáng ôû vuøng kinh ñoâ, coøn hai ngöôøi kia khoâng hieåu. Ñoái vôùi hai ngöôøi khoâng hieåu naøy, Ñöùc Phaät duøng tieáng nöôùc Ñaøm-maät-la maø noùi phaùp Töù ñeá cho hoï nghe. Duø noùi tieáng Ñaøm- maät-la nhöng chæ coù moät ngöôøi hieåu, coøn moät ngöôøi khoâng hieåu. Phaät laïi duøng tieáng nöôùc Di-leâ-xa noùi cho phaùp ngöôøi naøy nghe: “Ma tieát haäu tieát, Nhaát thieát tyø la leâ”, nhôø vaäy maø boán vò vua trôøi ñeàu thoâng hieåu phaùp Töù ñeá, ngay nôi choã ngoài hoï chöùng ñöôïc phaùp nhaãn Nhu thuaän.

M Khoâng thaân, döùt voïng töôûng Khoå ñau ñöôïc maùt meû Caùc haønh ñeàu döùt haún Thöùc töôûng khoâng coøn khôûi Ñoù chính laø meù khoå. Khoâng thaân, döùt voïng töôûng: Thaân naøy khoâng beàn chaéc maø laø phaùp bò tieâu dieät. Thaân naøy khoâng beàn chaéc, nhaát ñònh phaûi ly taùn, chæ coù naêm phaàn phaùp thaân laø beàn chaéc. YÙ töø voïng töôûng sinh, voïng töôûng sinh ra muoân thöù beänh. Neáu döùt ñöôïc voïng töôûng laø töông öng vôùi ñaïo chaân, cho neân noùi: Khoâng thaân, döùt voïng töôûng. Khoå ñau ñöôïc maùt meû: Caùc loaøi chuùng sinh troâi laên trong bieån sinh töû, maø bieån aáy coù boán soâng hoà ñoå vaøo khoâng bao giôø ñaày. AÁy laø bôûi goác ñau khoå neân phaûi chòu nhieàu nguy khoán. Chuùng sinh töông taøn saùt haïi laãn nhau, ñeàu do ñau khoå maø ñöa ñeán caùc tai hoïa aáy. Chæ coù ngöôøi trí môùi khoâng gaây ra noãi ñau khoå aáy, cho neân noùi: Khoå ñau ñöôïc maùt meû. Caùc haønh ñeàu döùt haún: Söï thoï nhaän taâm thöùc cuûa con ngöôøi laø bôûi haønh sinh ra. Haønh nghieäp caøng lôùn thì thaønh muoân thöù beänh. Haønh ñoäng thieän thì ñöa ñeán coõi thieän, haønh ñoäng aùc thì ñöa ñeán coõi aùc. Moïi vieäc laøm cuûa ngöôøi trí khoâng gaây ra goác haønh, cho neân noùi: Caùc haønh ñeàu döùt haún. Thöùc töôûng khoâng coøn khôûi: Thöùc töôûng rong ruoåi gaây ra muoân thöù beänh. Cho neân baäc Thaùnh giöõ gìn taâm yù khoâng ñeå taùn loaïn. Neáu khôûi thöùc thì sinh nhieàu goác si meâ. Duøng ba traêm thöù thuoác chöõa trò traêm thöùc. Buoåi mai duøng traêm thöù thuoác, tröa duøng traêm thöù thuoác, chieàu duøng traêm thöù thuoác, ñeå döùt boû voïng töôûng. Laïi duøng ñaûnh nhaãn thuoäc Thaùnh haïnh voâ laäu maø döùt boû voïng töôûng, cho neân noùi: Thöùc töôûng khoâng coøn khôûi.

Coù nöông töïa thì coù dao ñoäng. Coù ñoäng thì khoâng dieät ñöôïc. Khoâng dieät ñöôïc thì caùi bieát khoâng bao giôø thoûa maõn. Bôûi caùi bieát khoâng dieät tröø ñöôïc neân khoâng thaáy ñöôïc quaù khöù, hieän taïi, vò lai. Vì khoâng coù quaù khöù, hieän taïi, vò lai neân khoâng coù sinh töû, vì khoâng coù sinh töû neân khoâng coù saàu lo khoå naõo. Do khoå aám naøy maø sinh ra caùc thöù beänh. Bôûi sinh khôûi caùc keát söû, troùi buoäc ngöôøi tu haønh, caàn coù nôi nöông töïa. Nöông töïa chæ cho caùc loaïi coù hình theå nhö nuùi soâng, vaùch ñaù, nhöõng gì maø maét thaáy ñöôïc ñeàu goïi laø nöông töïa. Ai coù khaû naêng dieät khoå aám (thaân khoå) môùi töông öng vôùi nghóa baäc nhaát. Ñoái vôùi nghóa baäc nhaát thì khoâng thaáy coù qua laïi, chu toaøn. Bôûi khoâng coøn qua laïi, chu toaøn neân khoâng coøn sinh töû. Ai khoâng hieåu ñieàu aáy thì hoï sinh khôûi traàn lao; sinh, giaø, beänh, cheát moãi ngaøy theâm lôùn. Töø ñoù maø sinh ra muoân ñieàu lo buoàn khoå naõo, tìm kieám khoâng thaáy ñöôïc manh moái. Xoay vaàn sinh nhau maø thaønh thaân naêm aám khoå ñau. Chaám döùt voøng sinh dieät kia chæ coù con ñöôøng Nieát-baøn maø thoâi. Hoaëc coù Tyø-kheo höõu sinh, höõu thaät, höõu vi; hoaëc coù Tyø-kheo voâ sinh, voâ thaät, voâ vi. Tyø-kheo baát vi, voâ vi cuõng khoâng coøn sinh. Neáu khoâng coøn sinh, khoâng coù thaät, khoâng coù höõu vi thì nhaân vì sinh, nhaân vì thaät, nhaân vì höõu vi maø noùi voâ vi. Neáu chuùng sinh khoâng coù naïn khoå naøy thì tröôùc sau, Nhö Lai khoâng bao giôø noùi caùi vui cuûa Nieát-baøn döùt tröø heát phieàn naõo.

M Bieát goác ngoïn cuûa sinh Höõu vi bieát voâ vi Bò sinh giaø troùi buoäc Suy giaø khoù ngaên ñöôïc. Bieát goác ngoïn cuûa sinh: Trong kinh Trung A-haøm coù noùi veà goác ngoïn lôùn cuûa aùi duïc. Ñöùc Phaät baûo Toân giaû A-nan: –Neáu sinh maø khoâng coù sinh thì Ta khoâng noùi cho moïi ngöôøi nghe veà phaùp sinh laøm gì. Döôùi cho ñeán caùc loaøi caù ôû döôùi nöôùc, roàng coù tính roàng, quyû coù tính quyû, trôøi coù tính trôøi, ngöôøi coù tính ngöôøi. Nhö vaäy ñoù, A-nan vì bieát coù sinh neân ta noùi sinh vaäy. Cho neân noùi: Bieát goác ngoïn cuûa sinh. Höõu vi bieát voâ vi: Khoâng hình, khoâng daïng, khoâng theå quaùn saùt veà phaùp bieán ñoåi, cho neân noùi: Höõu vi bieát voâ vi. Bò sinh, giaø troùi buoäc: Ngöôøi ta soáng treân ñôøi naøy, khi giaø suy thì bieát seõ cheát. Giaø, cheát laø hai theá löïc vaây ngaët, khoâng ai thoaùt khoûi, cho neân noùi: Bò sinh, giaø troùi buoäc. Suy giaø khoù ngaên ñöôïc: Caùc vieäc daâm duïc, giaän döõ, ngu si, kieâu maïn, ganh gheùt, bò giaø beänh sai khieán, do ñoù maø sinh ra, cho neân noùi: Suy giaø khoù ngaên ñöôïc.

M Khoâng aên khoâng soáng ñöôïc Ai khoâng aên thöùc aên? AÊn laø vieäc tröôùc tieân Roài sau môùi tu ñaïo. Caùc loaøi chuùng sinh treân ñôøi naøy ñeàu nhôø aên maø soáng. Ngöôøi khoâng aên thì khoâng theå haønh ñaïo, cho neân noùi: Khoâng aên khoâng soáng ñöôïc. Ai khoâng aên thöùc aên: Bieát ñôøi soáng laø voâ thöôøng, bieát thöùc aên töø ñaâu maø coù, xeùt roõ chaân ñeá khoâng coøn nghi ngôø, neân ngöôøi nhaän vaø keû boá thí khoâng coøn nghi ngôø, cho neân noùi: Ai khoâng aên thöùc aên?

AÊn laø phaùp caën baõ trong sinh töû, heã coù thaân thì bò heä luïy bôûi vieäc aên, cho neân noùi: AÊn laø vieäc tröôùc tieân. Ñöùc Phaät baûo caùc Tyø-kheo: –Ta bieát

caùc Nhaäp khoâng phaûi ñaát, khoâng phaûi nöôùc, khoâng phaûi löûa, khoâng phaûi gioù, cho ñeán khoâng phaûi thöùc, khoâng phaûi khoâng, khoâng phaûi baát duïng, khoâng phaûi thöùc, khoâng phaûi höõu töôûng voâ töôûng, khoâng phaûi ñôøi naøy, ñôøi sau, khoâng baèng söï soi saùng cuûa maët trôøi, maët traêng. Caùc loaïi nhö vaäy, chaúng phaûi nhaân duyeân maø ñeán ñöôïc. Trong ñoù, ngöôøi coù kieán chaáp ñieân ñaûo mong ñöôïc giaûi thoaùt. Haøng Ni-kieàn töû daïy baûo nhau: –Ai muoán giaûi thoaùt thì nhaäp thaát coù chieàu cao saùu möôi khuyûu tay, roäng moät traêm do-dieân, seõ ñöôïc giaûi thoaùt. Ñöùc Phaät quaùn saùt nghóa ñoù, vì muoán döùt boû moái nghi ngôø veà sinh töû, cuõng nhö ngaên chaän nhöõng yù töôûng ñieân ñaûo cuûa Ni-kieàn töû neân Ngaøi noùi vieäc naøy. Vì muoán döùt tröø söï ngôø vöïc cho ñôøi sau neân Ngaøi roäng noùi vieäc naøy: –Maët trôøi, maët traêng khoâng moät luùc cuøng saùng, taø vaø chaùnh khoâng theå cuøng höng thònh. Ñieàu aáy quaù roõ, cho neân naøy caùc Tyø-kheo, Ta cuõng khoâng noùi vieäc loøng voøng qua laïi, sinh töû khôûi dieät. Ñoù laø goác cuûa meù khoå vaäy. Ñòa chuûng vaø nöôùc, löûa Khi ñoù gioù khoâng thoåi AÙnh saùng khoâng soi chieáu Thì khoâng thaáy söï thaät. Ngöôøi ñöôïc hoùa ñoä thì hoaëc nöông ngöôøi coù naêng löïc hoaëc nhôø söï cöùu giuùp. Neáu ñoä cho haïng giaøu sang thì khoâng caàn lôøi noùi, coøn ñoä keû ñöôïc ñoä thì hoï hoaùt nhieân tænh ngoä, khoâng caàn baäc thaày chæ baûo. Ngöôøi khieâm haï cung kính treân döôùi töï nhieân ñöôïc tænh ngoä, cho neân noùi: AÙnh saùng khoâng soi chieáu thì khoâng thaáy söï thaät.

M Khoâng traêng, khoâng coù saùng Khoâng trôøi, khoâng coù saùng Quaùn saùt kyõ vieäc naøy Hôïp vôùi haïnh Phaïm chí. Khoâng traêng, khoâng coù saùng, khoâng trôøi, khoâng coù saùng: Nhö aùnh saùng cuûa maët trôøi, maët traêng bò buïi che neân khoâng theå truyeàn baù roäng lôøi daïy cuûa mình. Nhö taàng trôøi Ñao-lôïi vaø taàng trôøi Cöùu caùnh thì aùnh saùng töï coù, khoâng phaûi aùnh saùng cuûa maët trôøi, maët traêng. AÁy ñeàu nhôø coâng haïnh chaát chöùa töø nhieàu kieáp tröôùc maø coù nhö vaäy, cho neân noùi: Khoâng traêng, khoâng coù saùng, khoâng trôøi, khoâng coù saùng. Quaùn saùt kyõ vieäc naøy, hôïp vôùi haïnh Phaïm chí: Phaïm chí laø ngöôøi vöôït ngoaøi ba coõi, ñöùc haïnh veïn toaøn, neân goïi laø Phaïm chí, cho neân noùi: Quaùn saùt kyõ vieäc naøy, hôïp vôùi haïnh Phaïm chí.

M

Saéc töôi ñeïp thong dong

Thoaùt khoûi moïi khoå naõo

Chaúng saéc, chaúng khoâng saéc

Ñöôïc giaûi thoaùt moïi khoå.

Coù saéc, khoâng saéc ñeàu soáng trong goác khoå. Ai thoaùt khoûi khoå naøy thì giaûi thoaùt caùc khoå, cho neân noùi: Saéc töôi ñeïp thong dong, thoaùt khoûi moïi khoå naõo. M Roát raùo khoâng lo sôï Thoaùt buoäc, khoâng coøn nghi Chöa beû gai aùi duïc Laøm sao bieát thaân hoïa? Roát raùo khoâng lo sôï: Roát raùo coù hai vieäc: Moät laø duïng roát raùo, hai laø töï nhieân roát raùo. Taâm ngay thaúng thì khoâng sôï söï cong vaïy, cho neân noùi: Roát raùo khoâng lo sôï. Thoaùt buoäc, khoâng coøn nghi: Döùt

boû caùc keát söû, döùt saïch khoâng coøn soùt. Sinh töû daøi laâu, xoay vaàn trong naêm ñöôøng, quay loän khoâng bôø meù, khoâng bieát phaùp hoå theïn sæ nhuïc, cho neân noùi: Thoaùt khoûi troùi buoäc, khoâng coøn hoà nghi. Chöa beû gai aùi duïc, laøm sao bieát thaân hoïa: Ngöôøi ta soáng treân ñôøi taïo nghieäp khaùc nhau. Chöa döùt ñöôïc höõu duïc, coù ba: 1. Duïc höõu; 2. Saéc höõu; 3. Voâ saéc. Noùi gai aùi duïc chæ cho gai ñöôøng taø. Ñaùnh ñaäp laø naëng hay bò thöông laø naëng? Cho neân noùi: Chöa beû gai aùi duïc, laøm sao bieát thaân hoïa. M Caùi goïi laø roát raùo Döùt daáu laø baäc nhaát Döùt heát caùc töôûng ñaém Lôøi noùi khoâng laàm laãn. Caùi goïi laø roát raùo, döùt daáu laø baäc nhaát: Roát raùo laø phaùp treân heát trong caùc phaùp, khoâng coøn gì vöôït hôn. Beänh naëng nhaát trong caùc beänh laø troùi buoäc, dính maéc, taâm aùi duïc döùt haún, khoâng coøn soùt, cho neân noùi: Caùi goïi laø roát raùo, döùt daáu laø baäc nhaát. Döùt heát caùc töôûng ñaém, lôøi noùi khoâng laàm laãn: Veà Töôûng thì sinh tham duïc laø töôûng, giaän döõ laø töôûng, ngu si laø töôûng. Trong caùc kinh coù ghi: Ñöùc Phaät baûo Tyø-kheo: –Cuø-ña neân bieát, caùc töôûng veà duïc, noä, si laø goác cuûa haønh. Khi caùc töôûng naøy ñaõ döùt haún khoâng coøn soùt, cuõng khoâng coøn sinh yù töôûng nghó ñeán tham duïc nöõa thì lôøi noùi ra khoâng bao giôø laàm laãn. Vì sao? Vì haønh coù khi heát coù khi chöa heát, vì theá laäp ra vieäc daïy baûo ñôøi sau. Cho neân noùi: Döùt heát caùc yù töôûng meâ ñaém, lôøi noùi khoâng laàm laãn.

M Bieát tieát cheá hay khoâng Toái thaéng buoâng boû haønh Taâm döùt suy nghó haønh Nhö ñaäp beå voû tröùng. Bieát tieát cheá hay khoâng: Tieát laø haønh höõu vi. Khoâng bieát tieát cheá thì laâu ngaøy oâm beänh, khoâng suy nghó chaùnh ñaïo, saùu giaùc quan bò bít kín, khoâng hieåu nghóa ñaïo, cho neân noùi: Bieát tieát cheá hay khoâng. Toái thaéng buoâng boû haønh: Ñöùc Chí Chaân Ñaúng chaùnh giaùc laø baäc toái thaéng, ñaõ buoâng boû ba coõi, khoâng coøn taïo nghieäp nöõa, cho neân noùi: Toái thaéng buoâng boû haønh. Taâm döùt suy nghó haønh, nhö ñaäp beå voû tröùng: Nhö coù ngöôøi nhaäp ñònh baát cöù khi

naøo, bôûi yù ñaõ ñònh neân thaønh töïu ñaïo quaû. Nhö caùc loaøi sinh baèng tröùng, khi boû voû laø noù ñaõ thaønh hình, ôû ñaây cuõng vaäy, laø buoâng boû nghieäp cuõ thì thaønh töïu haïnh voâ laäu, cho neân noùi: Taâm döùt suy nghó haønh, nhö ñaäp beå voû tröùng.

M Thí phaùp hôn caùc thí Vui phaùp hôn caùc vui Söùc nhaãn hôn caùc söùc AÙi heát, khoå ñeá maàu. Thí phaùp hôn caùc thí: Vì sao noùi thí phaùp laø hôn heát trong caùc thöù boá thí? Thí phaùp laø vieäc laønh, vieäc toát, khoâng coù caùc tai hoïa. Chuùng sinh nghe phaùp, taâm yù ñöôïc môû saùng, ai cuõng ñöôïc giaûi thoaùt. Veà taøi thí, thì moät laø ngöôøi coù ñaày ñuû, hai laø ngöôøi cheâ bai töùc giaän, bôûi taâm boá thí cuûa ngöôøi coù cao thaáp khaùc nhau. Nhö Ñöùc Phaät noùi phaùp nhieäm maàu cho vua Bình-sa nghe, khi aáy coù taùm muoân vò trôøi, möôøi hai ngaøn ngöôøi daân Ma-kieät. Ñöùc Phaät laïi noùi phaùp nhieäm maàu cho Thích Ñeà-hoaøn Nhaân nghe trong hang ñaù thì taùm muoân vò trôøi ñeàu nghe ñöôïc phaùp nhieäm maàu, caùc caên ñeàu thoâng ñaït, khoâng coøn bò trôû ngaïi, cho neân noùi: Thí phaùp hôn caùc

thí. Veà taøi thí, ngaøy nay ngöôøi thoï thí ñöôïc roài laïi mong caàu, trong ñoù coù ngöôøi mong caàu sinh leân coõi trôøi, ngöôøi aáy nghe phaùp töø kieáp naøy sang kieáp khaùc khoâng coù cuøng taän, cho neân noùi: Thí phaùp hôn caùc thí. Vui phaùp hôn caùc vui: Ngöôøi ôû theá tuïc ñöôïc höôûng vui, ñoù laø goác cuûa loaïn töôûng, ñoù chính laø taïo nhaân ñòa nguïc. Veà vui phaùp thì thoâng ñaït giaûng noùi, ai hoûi thì ñaùp khoâng luùng tuùng. Dieãn ñaït thoâng suoát quaùn yù cuoàn cuoän chaûy vaøo tai, cho neân noùi: Vui phaùp hôn caùc vui. Söùc nhaãn hôn caùc söùc: Thuoû xöa, coù vò vua nöôùc beân caïnh, daáy binh ñi ñaùnh nöôùc ñòch. Caùc quan beøn taâu vua: –Nöôùc beân caïnh daáy binh sang ñaùnh nöôùc ta, hieän giôø ñaõ ñeán gaàn, cuùi xin beä haï haõy chuaån bò ñeå ngheânh chieán. Vua baûo caùc quan: –Ñoù laø vieäc khoâng quan troïng, caàn gì caùc khanh phaûi nghó chuyeän ngheânh chieán? Quaân giaëc ñaõ ñeán gaàn, ñaùnh phaù coảng thaønh. Caùc quan laïi taâu vua: –Hieän nay giaëc ñaõ tôùi beân ngoaøi. Xin vua laø ñaáng saùng suoát haõy nghó kyõ lo lieäu. Vua baûo caùc quan: –Duø giaëc ñaõ tôùi beân ngoaøi nhöng cuõng khoâng ñaùng lo xa, moãi ngöôøi haõy töï lo cho mình, khoâng caàn lo vieäc coâng naøy. Khi quaân giaëc baïo ngöôïc ñaõ vaøo beân trong thaønh, caùc quan laïi thöa vua: –Giôø ñaây ñaõ vaøo beân trong thaønh roài, chaúng hay ñöùc vua saùng suoát chuaån bò gì chöa? Nhaø vua baûo caùc quan: –Vieäc aáy nhoû nhaët ñaâu ñaùng cho beà treân nghe. Vua nöôùc beân caïnh ñaõ tieán ñeán cung ñieän. Caùc quan laïi thöa vua: –Hieän giôø vua nöôùc beân caïnh ñaõ tieán ñeán cung ñieän, chaúng hay baäc Thaùnh toân coù lo laéng gì chöa? Nhaø vua ñaùp: –Nay ta ñang soáng treân ñôøi maø moïi thöù ñeàu bieán chuyeån khoâng ngöøng. Caùi gì thònh thì chaéc chaén coù suy, coù gaëp gôõ thì coù chia lìa, ta phaûi côûi boû vöông phuïc, ñoåi hình daïng

nhö keû aên maøy. Ta töï lui vaøo choán nuùi saâu, suy nghó ñaïo ñöùc ñeå töï vui. Neáu oâng vua baïo aùc kia muoán baét soáng ta, gieát cheát thaân naøy thì ta khoâng heà choái toäi cuûa mình. Vì sao? Vì maát nöôùc, maát daân laø chæ do moät ngöôøi. Nay ta cheát maø muoân daân khoûi naïn, haù khoâng phaûi laø haïnh phuùc lôùn cuûa ta sao? Khi aáy, vua nöôùc ñòch nghe vaäy, khen laø vieäc chöa töøng coù, beøn noùi lôùn: –Hay laém, hay laém ñaïi vöông! Töø xöa ñeán nay, khoâng ai saùnh baèng ngaøi. Ta tuy chieán thaéng nhöng khoâng saùnh baèng ngaøi, ngaøi ñaõ môû loøng quaûng ñaïi nhaân töø, khoâng maøng vinh hoa theá gian. Töø nay trôû ñi, xin ngaøi trôû veà cai trò nöôùc cuûa mình. Roài hai vua cai trò, ñoái xöû vôùi nhau nhö chính mình khoâng khaùc, cho neân noùi: Söùc nhaãn hôn caùc söùc. AÙi heát, khoå ñeá maàu: AÙi duïc chính laø nguoàn goác cuûa moïi keát söû. Ngöôøi hoïc ñaïo thì tröôùc phaûi döùt boû aùi keát, sau ñoù daàn daàn böôùc vaøo con ñöôøng voâ laäu, cho neân noùi: AÙi heát, khoå ñeá maàu.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.